

КОНГРЕСИ И САВЕТОВАЊА

IX МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ЗА РАНОХРИШЋАНСКУ АРХЕОЛОГИЈУ одржан је септембра месеца 1975. године у Риму. Конзерватор саветник Др Гордана Томашевић поднела је на Конгресу реферат о пореклу и значењу неколико рановизантијских подних мозаика са источног Балкана.

XV МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ЗА ВИЗАНТИЈСКЕ СТУДИЈЕ одржан је од 5. до 11.септембра 1976. године у Атини. Поред бројних професора Београдског универзитета и музеалаца на Конгресу су поднела реферате и два конзерватора: Др Гордана Томашевић (0 хронологији рановизантијских подних мозаика) и Др Милка Чанак-Медић (Прилог проучавању порекла полихромије на фасадама византијских грађевина).

СИМПОЗИЈУМ "РАС И СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ У ДОЛИНИ РАШКЕ" одржан је октобра 1976. године у Новом Пазару. Узели су учешћа са рефератима конзерватори: Александра Јуришић (Сопотбани - археолошка истраживања) Обренија Вукадин (Резултати археолошких истраживања цркве св. Петра и Павла у Попама код Новог Пазара) и Радомир Станић (Неки посебни облици народног градитељства на примеру споменика из турског периода у области између Новог Пазара и Сјенице).

КОЛОКВИЈУМ посвећен теми: МАТЕРИЈАЛИ, ТЕХНИКЕ И СТРУКТУРЕ ПРЕДАНТИКНОГ И АНТИКНОГ ГРАДИТЕЉСТВА НА ИСТОЧНОМ ЈАДРАНСКОМ ПРОСТОРУ, који су организовали Студијски кабинет за археологију Југославенске академије знаности и умјетности и Центар за повијесне знаности Свеучилишта у Загребу, одржан је од 6. до 8.новембра 1976. године у Задру. Конзерватор саветник Др Милка Чанак-Медић, на позив и о трошку организатора учествовала је на Колоквијуму и поднела саопштење: "Opis mixtum i opus listatum u kasnoj antici".

САВЕТОВАЊЕ ЕКСПЕРАТА ЗА КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ, одржан је новембра 1976. године у Брислу. Конзерватор саветник Др Доброслав С. Павловић одржао је на Саветовању реферат о настави из области

историје уметности и културног наслеђа на туристичким школама у Југославији.

СИМПОЗИЈУМ "СЕОСКИ ДАНИ СРЕТЕНА ВУКОСАВЉЕВИЋА" одржан је јуна 1977. године у Пријепољу. На њему је узео учешће Радомир Станић својим рефератом "Уз проблем истраживања, заштите и научног проучавања споменика културе у Средњем Полимљу".

КОНФЕРЕНЦИЈА ИКОМОС-а посвећена теми: ЗАШТИТА РУРАЛНИХ СПОМЕНИЧКИХ ЦЕЛИНА одржана је у Будимпешти и Сомбатхеју од 23. до 29.јуна 1977. године. У раду Конференције су узели учешћа мг Надежда Пешић-Максимовић, саветник конзерватор из Републичког завода за заштиту споменика културе, саопштењем о Старом тргу код Озља, Мирјана Поповић, историчар уметности из Завода за заштиту споменика културе града Београда која је поднела саопштење у писменој форми "Народна архитектура београдског подручја и критеријуми заштите до којих се дошло на бази досадашњих истакнутих" и арх Мирјана Дедић, конзерватор Завода града Београда, Арх Зоран Јаковљевић, конзерватор из истог Завода није присуствовао Конференцији или је поднео писмено саопштење "Функционалне, конструктивне и естетске карактеристике сеоске стамбене архитектуре на ширем подручју Београда".

СИМПОЗИЈУМ "LA SCIENZA E LA CONSERVAZIONE DEI BENI CULTURALI" одржан је од 27. до 30.октобра 1977. године у Венецији. На позив и о трошку организатора састанка, Universita degli studi di Venezia, у раду Симпозијума је учествовао Михајло Вујак, конзерватор у Народном музеју у Београду.

За организовање САВЕТОВАЊА О РАДОВИМА НА ОБНОВИ СПОМЕНИКА ГРАДИТЕЉСТВА Републичка јединица културе доделила је Друштву конзерватора Србије износ од 43.000.- динара. Саветовање ће се одржати у другој половини априла или у мају месецу ове године.

Милка Чанак-Медић

ПРЕМЕШТАЊЕ НЕПОКРЕТНИХ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ

- Саветовање југословенских конзерватора -
Београд, 21.-22.фебруар 1977. године

ПРЕМЕШТАЊЕ НЕПОКРЕТНИХ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ

У организацији Савеза друштава конзерватора Југославије, Друштва конзерватора СР Србије и Националног комитета ИКОМОС одржано је у Београду 21. и 22.фебруара 1977. године саветовање југословенских конзерватора на тему "Премештање непокретних споменика културе у Југославији", које је покушало да пружи одговоре на низ актуелних питања везаних за овај проблем. Саветовање је отворио поздравним речима проф. Ђурђе Божковић, истакавши друштвени и стручни значај оваквих скупова посвећених очувању културног наслеђа у условима наглог привредног, демографског, урбанистичког и саобраћајног развоја савременог друштва.

У уводном излагању арх. Светислава Вученовића "О неким општим проблемима премештања споменика културе", истакнуто је да савремени свет пролази кроз нагле и темељне промене какве не мају преседана у ранијој историји. Са општим прогресом друштва све је уочљивија деградација животне средине која почиње да прима такве размере да све више угрожава не само напредак већ и сам живот човека и природе. У том контексту поставља се питање: Какв је данас судбина доктрине о неповредивости статуса непокретног споменика културе са средином из које је нико, када је та средина суочена са битним променама које изискују данашњи живот и свет у свом својштем кретању?

Ово саветовање пружило је могућност за размену искуства југословенских конзерватора стечених кроз више изведених премештања непокретних споменика културе угрожених јавним радовима. У оквиру главне теме саветовања поднети су појединачни реферати, и то:

М.Медић (Београд), О неким примерима преносења историјских споменика у Старој Нубији;

З.Кајмаковић (Сарајево), Премештање манастира Добрићева;

М.Гојковић (Београд), Техника преносења Арслам ногића моста;

Н.Росић (Сарајево), Премештање моста на реци Жепи;

Л.Трифуновић (Београд), Изучавање и спасавање културних добара на подручју које је потопљено Ђердапским језером;

Д.Павловић (Београд), Подизање Трајанове табле са делом римског пута и измештање других споменика на подручју Ђердапа;

З.Зековић (Београд), Скидање и конзервација зимских слика из цркве са аде на Поречкој реци;

М.Чанак-Медић (Београд), Спасавање Лепенског Вира (концепција, проблеми релокације и начин организовања радова);

М.Медић (Београд), Методи преношења откривених делова кућа на Лепенском Виру;

Љ.Каписода (Цетиње), РАдови на преносењу манастира Пиве;

В.Томашевић-Божовић (Приштина), Релокација Тахир-беговог конака у Пећи;

Ш.Чахаја (Приштина), Демонтирање, пренос и реконструкција Ђокине магазе у Приштини;

С.Пипловић (Сплит), Премештање летњиковца породице Гарајин у Дивуљама;

З.Јаковљевић (Београд), Враћање старе чесме на Теразије.

Уочавајући неминовност премештања споменика културе услед великих јавних радова и истовремено изражавајући забринутост због све чешћег прибегавања овој методи, учесници саветовања, на темељу досадашњих искустава изложених у поднетим рефератима и кроз дискусију, констатовали су следеће:

- Свако премештање споменика културе представља задирање у његов интегритет;

- Живот пренесеног споменика у новим условима, употреба нових материја и примењеног поступка доводи до несагледивих последица за даљи опстанак споменика културе;

- Због недовољне прецизности и недостатка у позитивним прописима, њихове неуједначености међу републикама и покрајинама и утицаја на обавезе инвеститора и на начин финансирања, доводи до тле да већина поступака преносења споменика низје до краја остварена (обавеза инвеститора представља са физичким преносом споменика).

На основу изложених констатација учесници саветовања "Премештање непокретних споменика културе у Југославији" усвојили су следеће закључке:

1. Метода премештања споменика културе може се применити само у изузетним случајевима након што се предходно упоредном анализом свих расположивих метода дође до закључка да је ова метода једино могућа. У претходном поступку избора метода треба да се обезбеди учешће шире друштвене и стручне јавности.

2. Да би се смањиле негативне последице које неизбежно настају задирањем у физичку структуру споменика (сечење монолита на мање делове, преношење фресака на нову подлогу и тд.), треба настојати да се преношењем захвати споменик у целини или изузетно у деловима који представљају одређене целине.

3. У оквиру усвојене методе преношења споменика културе уз анализу нове локације и нових услова за живот споменика (микроклима и др.) неопходно је обезбедити такав ниво и опсег документације на основу којих се могу радити како пројекти и студије за измештање споменика тако и студије за праћење живота споменика у новим, изменењим условима. Ангажовањем високо-стручних извођача треба обезбедити квалитет извођачке деонице у целини примењеног поступка.

4. Имајући у виду девизу УНЕСКО-а да је сваки објект културног наслеђа једне земље недељиви део културног наслеђа човечанства споменицима се на новој локацији морају обезбедити услови за презентацију (прилази, околина, чување, нега).

5. У законима из области инвестиција нужно је унети обавезу инвеститора да приликом формулисања ПРОГРАМА за инвестиционо-техничку документацију мора прибавити мишљење службе надлежне за послове заштите споменика културе да предвиђени радови неће угрозити културно наслеђе. На тај начин омогућило би се благовремено предузимање мера заштите, односно тражење локације која неће довести до потребе премештања споменика културе.

На бази напред изнетих ставова, констатација и закључака учесници саветовања су се сложили да се у наредној ХХVI свесци "Зборника заштите споменика културе", гласила СДКЈ, публикују материјали са овог саветовања и да СДКЈ и Национални комитет ИКОМОС-а приступе припремама за одржавање међународног симпозијума на тему "Премештање непокретних споменика културе услед јавних радова" које ће се организовати током 1978. године у Југославији.

Бранко Вујовић

СИМПОЗИЈУМ "ЗАШТИТА КУЛТУРНОГ И ПРИРОДНОГ НАСЛЕЂА" И ПРОСЛАВА ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ И ПРИРОДЕ У СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ РЕПУБЛИЦИ БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

У организацији Друштва за заштиту културно-историјске баштине Босне и Херцеговине, а под покровитељством Републичке конференције ССРНБИХ у Сарајеву је 8. и 9. децембра 1977. године обележен значајан јубилеј: тридесет година заштите споменика културе и природе у Босни и Херцеговини.

У оквиру свечаног дела програма председник Друштва за заштиту културно-историјске баштине БиХ Шефик Бешлагић у својој уводној речи поздравио је све учеснике прославе и бројне угледне госте, а Љубо Јандрић, директор Завода за заштиту споменика културе БиХ прочитao је реферат "Поводом тридесетогодишњице заштите културно-историјског и природног наслеђа у Босни и Херцеговини". Након поздрава и честитки упућених Друштву са различитих страна, одата су признања заслужним посленицима на пољу заштите споменика културе и природе у БиХ.

Јубилеј је такође обележен и одржавањем редовне годишње скупштине Друштва на којој је поднет Извештај о раду, новелиран Статут и изабрани нови органи - Извршни и Надзорни одбор Друштва.

Најсадржајнија и најзначајнија манифестација ових свечаности јесте свакако симпозијум на тему ЗАШТИТА КУЛТУРНОГ И ПРИРОДНОГ НАСЛЕЂА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ - АКТУЕЛНИ ПРОБЛЕМИ, одржан у Сарајеву 8. и 9. децембра. Међу близу тридесет реферата и саопштења са врло занимљивим темама истичу се следећи: Милан Гојковић, ВИШЕГРАДСКА ЂУПРИЈА - РЕМЕК ДЈЕЛО ДРЕВНОГ НЕИМАРСТВА; Хусреф Реџић, РЕВИТАЛИЗАЦИЈА МОРИЋА ХАНА; Андреј Андрејевић, ФОЧАНСКА АЛАЦА МЕЂУ ИСЛАМСКИМ ЗАВИЧАЈНИМ ЗАДУЖБИНАМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ; Чемал Челић, МЕЂУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ О ЗАШТИТИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА; Хасан Диздаревић, АКТУЕЛНИ ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ У ХЕРЦЕГОВИНИ; Александар Нинковић, НЕКА ИСКУСТВА У ВЕЗИ РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ СТАРИХ ГРАДСКИХ ЈЕЗГРА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ; Павле Фукарек, ПРИРОДНЕ РИЈЕТКОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У СКЛОПУ САВРЕМЕНОГ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА; Алмас Даутбеговић, НЕКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ И КОРИШЋЕЊУ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ И ПРИРО-

ДНОГ НАСЉЕЂА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ; Мухамед Кршевљаковић, УДРУЖЕНИ РАД И ЗАШТИТА СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ; Изет Ризванбеговић, УЛОГА И ЗАДАЦИ ДРУШТВА ПРИЈАТЕЉА СТАРИНА; Смаил Тихић, СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ У ВЛАСНИШТВУ ВЈЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА; Вукосава Атанацковић-Салчић, ЗАШТИТА КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА НА ПОДРУЧЈУ ХЕ СЛИВА НЕРЕТВЕ; Ђиро Рајић, ЗНАЧАЈ ФОТОДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ И ПРИРОДЕ и др.

Радомир Станић

САВЕТОВАЊЕ "РЕВИТАЛИЗАЦИЈА СТАРИХ ГРАДСКИХ ЈЕЗГРИ"

У организацији Друштва конзерватора Војводине и Савеза друштава конзерватора Југославије одржано је у Новом Саду 17. и 18. новембра 1977. године саветовање са темом "Ревитализација старих градских језгра". Тема саветовања предложена је и усвојена на састанку Извршног одбора СДКЈ маја месеца 1977. године у Дубровнику, а организација је поверена поменутим друштвеним организацијама. Радни део саветовања одржавао се у просторијама Музеја социјалистичке револуције Војводине. Излагање материје било је у облику саопштења и у раду овог скупа узели су учешћа представници службе заштите споменика културе из читаве земље. Саветовање је отворио председник Савеза друштава конзерватора Југославије, Јован Секулић, а успех у раду појелено је и арх. Милош Савић. Уводно излагање које је обухватило принципјелни приступ и у којем је указано на теоријске могућности за разрешавање проблема ревитализације дао је веома успешно Др Иво Маројевић. Након главног саопштења следио је низ саопштења којима су била обухваћена разноврсна питања која се намећу приликом рада на овом, све актуелнијем проблему, који све чешће превазилази оквире постојећег методолошког рада на заштити споменика културе. Саопштења би се по начину обраде материје могла диференцирати на она која су уопштено разматрала тему ревитализације историјских језгри и на она која су на конкретним примерима указала на разноврсне могућности решења задатака ревитализације у нашој земљи. Прва група излагача износила је правне, економске, социјалне, техничке и друге аспекте ревитализације старих градских језгри, те отворила низ питања која се постављају на самом почетку приступа задатку ревитализације, а односе се:

- на улогу историјских језгри у односу на савремену околину (без обзира да ли је у питању градско или рурално подручје);
- на нове процесе и активности које се јављају у оквиру језгра и око њега;
- на састављање програма и избора конзерваторског поступка, односно обраде;
- на формирање и специјализацију одговарајућих кадрова;
- на неопходност покретања интердисциплинарних активности које произилазе из међуинституционалне сарадње разних струњака, а коју ова проблематика захтева и тд.

Саопштења која су обрађивала примере из праксе била су поткрепљена дијапозитивима што је значајно допринело бољем праћењу и аутентичности излагања. Примери су били веома разноврсни и обухватили су не само ревитализацију старих градских језгри већ и друге заштићене облике као што су тврђаве, руралне целине, спомен обележја, знаменита места, па чак и старе градове у целини (пример Тргича). На основу ових практичних приказа радова на задацима намеће се закључак да је, без обзира на тешкоће које прате ове изузетно осетљиве радове, последњих година учињен велики напор да, конкретним акцијама, ревитализација историјских језгри избије у први план интереса службе заштите културних добара, а тиме и целокупне јавности, јер се разрешавањем уређења историјског језгра решава читав низ других актуелних проблема у развоју једног по-дручја.

Првог дана саветовања након саопштења изложених пре подне био је организован обилазак старог центра Новог Сада уз стручно вођство арх. Р. Сечујског. Он је изузетно приступачно, на примерима, приказао обим радова који су до сада извршени у циљу оживљавања сачуваног центра. Другог дана, након завршетка радног дела, учесници су обишли Петроварадинску тврђаву.

Дискусије поводом саопштења углавном су вођене појединачно, у холу музеја, током паузе између излагања, тако да је на крају саветовања уместо предвиђеног разговора о саопштењима председник Савеза друштава конзерватора Југославије, Јован Секулић, предложио закључак који је усвојен, а односи се на потребу да сви изложени радови буду објављени у једном од следећих Зборника заштите споменика културе са циљем да до-принесу још активнијој улози службе заштите културних добара у савременом животу.

арх. Нађа Куртовић